

Erinevad mesindustehnoloogiad, nende efektiivsus väikemesilas
Kokkuvõtte loengust Põltsamaa Mesinike Seltsi mesindusõppusel 14.11.2009.a
Lektor Aivo Sildnik, lektorileping PR-6-1.5-19
Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Erinevad mesindustehnoloogiad, nende efektiivsus väikemesilas

Mesinduse olukord maailmas, Skandinaavias ja Baltikumis.

Mesinduse olukord erinevates piirkondades on suhteliselt sarnane. Mesinike arvukus ja mesilasperede arv pigem vähenevad, samas meetoodang pere kohta pigem suureneb. Meesaagid võivad aastati kõikuda kordades. Eesti mesindus järgib maailma mesinduse arengut, kuid oluliselt oleme maha jäänud just tehniliste vahendite kasutamisele. Oluliseks mahajäämuse põhjuseks saaks pidada omaaegsete majandimesilate väljaarendamist NSVL ühtset süsteemi järgides. Nüüdseks on "majandimesilatetele" omased töövõtted suuresti asendumas kaasaegsele tarutüübile omaste töövõtetega, millede omandamine sõltub suuresti uue põlvkonna mesinike koolitamisega.

Mesinduse olukord Eestis.

NSV Liidu aegsest "majandimesindusest" on suhteliselt vähe alles jäänud. Riiklik süsteem on asendunud erasektoriga, eelkõige väikeettevõtlusega. Kaudse tuluna ei arvestata niivõrd mesilaste tolmeldamise osatähtsust, mistõttu majandulik tasuvus mesinikule on oluliselt so kordades vähenenud..

Samuti ei saa enam õppida riiklikul tasandil mesinduse eriala, mida paremal juhul asendab EML tegevus mesinduse õppepäevade korraldajana.

Eesti mesinikele on mee peamine turustusviis eelkõige kodumüük. Hulгимүүgi korral mesinduse tasuvus võib olla oluliselt madalam ja seega ka mesiniku majanduslikud riskid oluliselt hajutamata. Mesiniku sissetulek sõltub suuresti ka tema teadlikkusest ja võimetest turustusviisi valikul. Vanematel mesinikel on kujunenud pikajaline kindel klientuur, mis paraku väikemesiniku korral on piisavalt hinnatundlik. Kaasaegsem töökorraldus ja kõrgem toodang pere kohta tagab suurema stabiilsuse mee turustamisel. Seega eesti mesiniku jätkusuutlikkus sõltub suuresti tema poolt kasutatavast tehnoloogiast ja turustusoskustest.

Mesinikud kui sotsiaalne grupp-

Eesti mesinike kui sotsiaalse grupi iseloomustuse aluseks on mitmeid võimalikke näitajaid. Peamisteks võiks lugeda maakodu olemasolu, seejärel huvi ja majanduslikke vajadusi/võimalusi. Vabariigi keskmise sissetuleku alusel saaks mesinikud määratleda pigem alla keskmise kuutasu saajateks.

Eeldtoodust tulenevalt saab ca 7000 mesinike peret lühidalt iseloomustada alljärgnevalt:

1. Hobimesinikud- kõige kõrgem osatähtsus
2. Poolametimesinikud- ca 250 mesinikku.
3. Ametimesinikud- ca 60 mesinikku, kes saavad oma peamise rahalise sissetuleku just mesindustegevusest.

Mesindusliku tootmise tasemelt on eesti mesilad siiski väga ebaühtlase tehnilise tasemega. Viimasel ajal on suurmesilaid suuresti väljaarendatud ja seda peamiselt soome mesilate tehnilise skeemi eeskujul. Eesti suurmesilate esmaseks tunnuseks saab tänasel päeval lugeda just lamavtaru asendamist korpustaruga. See tarutüüp võimaldab mesinduslikke tegevusi oluliselt mehhaniseerida, mida tavatasandil on vägagi raske teha, seda just mesinduse spetsiifikast lähtuvalt. Mehhaniseerimine säästab tööaega ja samuti töötaja tervist, tõstes seega tööviljakust, mis väljendub eelkõige majanduslikus arvestuses.

Samas on eesti mesinike vanus pigem üle 50 eluaasta, mistõttu mesinike peret ilmestab noorte mesinike vähesus. Millest selline trend? Mesiniku töö on füüsiliselt raske ja sessoonne, samuti seotud kõrgendatud riskidega. Seega on esmane säilitada mesiniku kui töötaja ressursse, et tagada pikajaliste investeringute tagasimakseid, samuti sotsiaalsete ja majanduslike tegurite negatiivseid tagajärgi.

Töökeskkond, töökeskkonnas esinevad ohud.

Kahjuks on eesti mesinikele omased töövõtted seotud kõrgendatud riskidega, samuti on omane madal teadlikkus ning oskamatus riske hinnata. Ergonoomiliste töövõtete omandamine toimub paraku väga aeglaselt, kuid EML koolitused selles osas aitavad ilmselgelt kaasa eelnimetatud probleemide lahendamisel.

Mesiniku tervis on ressurss-

Töötervishoiu direktiiv 90/269/ EMÜ (29.mai) 1990

Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded raskuste tõstmisel ja teisaldamisel. Arvukate uuringute hinnangul kannatab 60-90% inimestest (EL liikmesmaades) elu jooksul alaseljavaevuste käes. Siinkohal olgu märgitud, et mesiniku põhi- ja kõrvaltegevused on suuresti füüsilist laadi ja seonduvad eelnimetatud tervise edendamise probleemidega. Raskuste käsitsi teisaldamine kujutab endast mitmeid riske, eriti just alaseljale.

Töötraumad on iseloomulikud just suurte raskuste teisaldamisel, näiteks meekorpuste transportimisel mesilagrupid transportvahendisse. Töötasapind on valdavalt ebahütlane, nägemisväli piiratud, samuti piirab liikumist kaitseriietus, või mesiniku enda liigne kurnatus. Kui mesindustalus puudub asendustöötaja või võimalus tema kasutamiseks võib mesiniku töövõime teatud kaotus mõjutada vägagi põõrdumatult mesindustehnilisi tegevusi. Harvad ei ole ka juhtumid, mil mesiniku tervis saab kahjustatud organismi kuhjunud mesilasemürgist.

Mesiniku tervist mõjutavad tegurid:

eluvii	50 %
keskkond	20 %
pärilikkus	20 %
arstiabi	10 %

Töökeskkond on suuresti seotud riskiteguritega-

Koormustaluvus on igal inimesel väga individuaalne, samas mesinikele on omane suur treenitus. Olulisteks riskideks on tööd välitingimustes, keemiliste vahenditega, pikk ja kurnav tööpäev, transportvahendi juhtimine, kuumustraumad jne.

Individuaalsed tegurid avalduvad näiteks soost, vanusest, treenitusest, suitsetamisest, haigustest jpm tulenevalt. Mesiniku pädevus peab seega ilmema mitte ainult erialases valdkonnas, vaid nii füüsilises-, emotsionaalses- kui ka sotsiaalses kompetentsuses.

Ennetusmeetmete valiku aluseks on mesindustegevuse puhul eelkõige mesiniku enda teadlikkus teda ohustavatest ja mõjutavatest teguritest. Samuti võimalus/ suutlikkus investeerida tehnilistesse seadmetesse, vähendamaks või parimal juhul isegi riskiteguri välistamist. Püsiva töövõime säilitamiseks, just suurmesinike korral, on oskus aega planeerida ja teadlik puhkus ka kiiretel hooajatöödel.

Mesiniku põhi- ja kõrvaltegevused, nende lühiiseloostus-

Slaidiprogrammis esitatakse põhilised tegevused ja tehnilised sõlmpunktid alljärgnevate Soome suurtootmismesilate kaasabil:

Juha Nuutero

Kari Valonen

Ari Seppälä

Jyrki ja Ilka Parikka

Juhani Vaara

Enamik Soome suurmesinikke on majanduslikud riskid hajutanud ja tegelevad seetõttu mitmete täiendavate tegevustega. Näiteks põllumajandus / metsandus, mesindusinventari valmistamine, mesilasemade kasvatamine, meetaara müük jne.

Erinevate eesti mesilatüüpide lühiiseloostus –

Vastavalt mesila tootmisvõimsusele on alljärgnevalt esitatud slaidiprogramm mõningatest eesti mesilastest:

hobimesila – Jüri Esinurm, Aivo Sildnik

keskmise tootlikkusega mesila – Mait ja Aime Mardla (Mesilinnu mesindustalu)

suurtootmine – Tarmo Jaanisk (Paradiisi mesila)

mahemesinikud –Tõnis ja Aili Taal (Taali Mesila)

Erinevate tootmistasetega mesilate tehniline inventar ja tehnoloogiline skeem:

Näiteid ka Läti ja Eesti mesilate osas (slaidiprogramm):

tarutüüp

tootmisruumid.

taruinventar

meekorpuste tühjendamine mesilastest

meevurrid ja meekärgede lahtikaanetamine

meekäitlemine ja tehnilised abivahendid

transportvahendid

meetaara

väikevahendid mesiniku tööprotsessis

söödanõud ja nende kasutamine

organisatoorsed lahendid:

mesilamärkmik

ajakava

erinevate mesilastõugude kasutamine ja efektiivsus.

Suhkrulahuse valmistamine talvitussöödaks- slaidiprogramm

Talvitussööda valmistamiseks on mitmeid võimalusi, samas saab seda tööprotsssi kõige lihtsamini mehhaniseerida, mida väikemesilates paraku ei tehta! Enamikul juhtudel valmistatakse väikemesilas suhkrulahus kuummenetluse kaasabil, kuigi energiatarve on sel juhul kordades suurem võrreldes külmmenetlusega.

Loengus esitati eeltoodud loengumaterjal (tabelid ja slaidid) videoprojektori kaasabil, lisaks näitlikud väikevahendid.

Koostas: Aivo Sildnik

atesteeritud mesinduskonsulent